

ПЕРЕДМОВА

Посібник призначений для проведення ДІАГНОСТУВАЛЬНИХ та САМО-СТІЙНИХ робіт з української мови та літератури в 9-х класах закладів загальної середньої освіти за модельними навчальними програмами: «Українська мова. 7-9 класи» (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.) та «Українська література. 7-9 класи» (автори: Яценко Т. О., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Пахаренко В. І., Дячок С. О., Овдійчук Л. М., Слижук О. А., Макаренко В. М., Тригуб І. А.). Видання відображає сучасний підхід до тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів та відповідає методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України щодо використання тестових технологій у процесі вивчення української мови і літератури, Українському правопису як стандарту державної мови, затвердженому 01. 03. 2026 р.

Кожен варіант діагностувальної роботи з української мови складається із 9 завдань трьох типів, які відрізняються за рівнем складності.

У завданнях першого типу (1–6), що відповідають початковому і середньому рівням навчальних досягнень учнів, необхідно зазначити лише одну правильну відповідь із чотирьох запропонованих, позначивши хрестиком ту літеру в таблиці, якій відповідає правильний варіант. За кожную правильну відповідь учень максимально отримує 1 бал.

Завдання другого типу (7–8) відповідають достатньому рівню навчальних досягнень учнів і перевіряють не тільки теоретичні знання учнів, а й практичні навички. Вони складаються здебільшого із завдань, які потребують розгорнутої відповіді, а також тестів на встановлення відповідності.

Відповідь на запитання учні не записують у таблицю, а оформлюють більш розширено. Обсяг відповіді обмежено кількістю рядків, що технічно відведено в кожному варіанті. За правильне виконання завдань другого типу (7–8) учень може отримати максимально 3 бали (ці бали учитель розподіляє на власний розсуд).

У завданнях на встановлення відповідності до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, треба вибрати один правильний варіант, позначений буквою. Відповідь учень записує в таблицю.

Завдання третього типу (9) відповідає високому рівню навчальних досягнень учнів і є творчим. Оцінюючи це завдання, учитель має враховувати вміння учня обґрунтовувати власні думки, робити узагальнення, використовувати мовні засоби з метою доведення своїх міркувань, зв'язність, завершеність тексту, а також грамотність та охайність творчої роботи. Максимальна кількість балів за творче завдання — 3.

Номери тестових завдань	Максимальна кількість балів
1–6	6 балів
7–8	3 бали
9	3 бали

Самостійні роботи з української мови аналогічні діагностувальним, проте замість твору-мініатюри учні повинні зробити творче завдання, виконання якого потребує меншої кількості часу.

Діагностувальні роботи з української літератури — це літературні диктанти, які побудовані у хронології вивчених творів. Запропоновані завдання для літературних диктантів перевіряють знання тексту твору, що вивчається за програмою, теорію літератури, вміння визначати та формулювати основні поняття, що дає змогу уникнути монотонності та забезпечить постійну й стійку мотивацію учнів до роботи. Завдання сформульовано у формі стверджувального речення, воно максимально коротке, точне й однозначне.

Клас _____	Прізвище, ім'я _____	Дата _____	Варіант 1
------------	----------------------	------------	-----------

САМОСТІЙНА РОБОТА №1 (тестові завдання)

Пряма і непряма мова. Складне речення. Складносурядне речення

ЗАВДАННЯ З ВИБОРОМ ОДНІЄЇ ПРАВИЛЬНОЇ ВІДПОВІДІ

1. Складносурядним є речення у рядку

- А Дбайлива і добра мати-природа завітчала землю голубим рясом і вишневим та яблуневим цвітом, даруючи людям свято.
- Б Тепловій пробіг кронами розквітлих дерев, мов по струнах чутливих арф, і озвалися яблуні та вишні тихою музикою, терпким повіом спогадів.
- В У пошуках істини письменник зазнав немало блукань, і мук, і сумнівів.
- Г Догорів короткий осінній день, схилив свою жовтогарячу голову на повитий серпанком обрій, ніби вкладався спати.

А	Б	В	Г

2. Виберіть речення, у якому слова автора стоять перед прямою мовою (деякі розділові знаки у реченні пропущено).

- А Максим Рильський сказав Хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього.
- Б Не з паном крулем, а з власною старшиною я радитимусь, але ніхто не може заборонити мені витягти шаблю відповів Дорошенко.
- В Дім без книг — це тіло без душі говорить усна народна творчість.
- Г З нашої умови нічого не вийшло, оскільки життя створило найкращу поему, у якій кожен знайде щось для себе сказав поет видавцеві.

А	Б	В	Г

3. Допущено пунктуаційну помилку в усіх складносурядних реченнях, окрім

- А Історія нашої мови починається в докняжий період а за часів Київської Русі українська мова виходить на державний рівень.
- Б Горіли бібліотеки і храми, хроніки і книги а слово жило та чекало великої пори.
- В Хто були наші предки і якою мовою вони спілкувалися?
- Г Люди завжди працюють на землі а земля щедро віддячує за це, даючи найдорожче — хліб.

А	Б	В	Г

4. Тире у складносурядному реченні між простими на місці пропуску має бути у реченні

- А Од явора снується довга тінь ... і вечір ліг, як воїн на привалі.
- Б Річки з'єднай ... і встане синє море.
- В Була я щаслива ... але терном поросла моя дорога до того щастя.
- Г Навкруги мене жито половіє ... а в житі купка льону голубо цвіте.

А	Б	В	Г

5. Не треба ставити коми між частинами складносурядного речення (деякі розділові знаки у реченні пропущено) у рядку:

- А Співають ідучи дівчата а матері вечерять ждуть.
- Б Я бреду далі серед високих кущів, серед гілляк, напоєних дощем і вони зрошують мене знову і знову.
- В На осонні порпалися у поросі курчата і грівся сірий великий кіт.
- Г Хліборобові, було, жито хлюпне в душу і льон у ній зацвіте і жайворонок полоскоче.

А	Б	В	Г

6. Виберіть речення із прямою мовою, у якому правильно розставлено розділові знаки.

- А Відомий історик Павло Алеппський після зустрічі з Богданом Хмельницьким написав, — «Не тільки козаки, але й їхні дружини і дочки уміють читати».
- Б Олесь Гончар сказав: «Мова народу — це найбільший національний скарб.»
- В Максим Рильський у вірші «Мова» писав: «Збирайте, як розумний садівник, достиглий овоч у Грінченка й Даля».
- Г «Найперше діло в отця-матері повинно бути, щоб дитину своєю рідною мовою до розуму довести» — писав Пантелеймон Куліш у «Пояснювальній записці» до своєї «Граматики».

А	Б	В	Г

Клас _____	Прізвище, ім'я _____	Дата _____	Варіант 1
------------	----------------------	------------	-----------

ЗАВДАННЯ НА ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

Установіть відповідність: до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, виберіть один правильний варіант, позначений буквою.

7. Установіть відповідність між поняттями та прикладами речень.

- 1 Складносурядне речення
- 2 Пряма мова
- 3 Репліка діалогу
- 4 Непряма мова

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А Коли одного разу озброєний батько взяв на руки малого сина, а хлопця потягло вхопитися за ефес шаблі, мати сказала йому:
— Виростеш, Мартинку, козаком станеш.
- Б Люд же свій князь навчав: «Будь у малому вірним — натхнення ж шукай у великому».
- В Олесь Гончар писав, що «Кобзар» — книга, яку народ український поставив на першому місці серед успадкованих з минулого духовних скарбів.
- Г У тьмянім світлі ранку все величезне дерево здавалося незвично біло-синім, і тільки верх підсвічувався рожевим ніжним тоном.
- Д Поволі гроза повзла чорним драконом і, зрідка блимаючи своїми вогненними очима, грізно й незадоволено буркотіла.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

8. Перебудуйте і запишіть речення, замінивши пряму мову непрямою.

Максим Рильський писав: «Невиможно радісно говорити про титана духу, «вічного революціонера», великого сина великого народу».

9. Складіть і запишіть діалог (8-9 реплік, окрім етикетних формул) на тему «Здоровий спосіб життя».

Клас _____	Прізвище, ім'я _____	Дата _____	Варіант 2
------------	----------------------	------------	-----------

САМОСТІЙНА РОБОТА №1 (тестові завдання)

Пряма і непряма мова. Складне речення. Складносурядне речення

ЗАВДАННЯ З ВИБОРОМ ОДНІЄЇ ПРАВИЛЬНОЇ ВІДПОВІДІ

1. Складносурядним є речення у рядку

- А Поривний вітер гасав по садах і сердито рвав із дерев пожухле листя, здіймаючи над селом золоту віхолу.
- Б Живе тіло соняшників, пахуче, вкрите золотим пилом, світиться й золотіє, щось промовляє своєю широкою усмішкою.
- В Ти щось зачерпнеш із душі соняшника, а соняшник візьме з твоїх очей допитливості й уважного блиску з зіниць.
- Г На орнаменті ви бачите соняшник і калину, виноград і рожу, барвінок і дубовий листок, вишню і вербичку.

А	Б	В	Г
☐	☐	☐	☐

2. Виберіть речення, у якому слова автора стоять після прямої мови (деякі розділові знаки у реченні пропущено).

- А На це запитання я могла б відповісти коротко: Люблю всі квіти.
- Б Коли академіка Д. Лихачова запитали, у чому він вбачає сенс життя, учений відповів Природа творила людину мільйон років, давайте ж поважати цю роботу.
- В Без верби й калини нема України, — кажуть в народі.
- Г Головний лісничий пояснив: Це остання зупинка лебедів перед польотом через Чорне море.

А	Б	В	Г
☐	☐	☐	☐

3. Правильно розставлено розділові знаки в усіх складносурядних реченнях, окрім

- А Розумна людина завжди знайде спільну мову з іншою розумною людиною, а дурень ніколи не погодиться ні з розумним, ні з дурним.
- Б То вітерець дихне по ниві, то коник в житі засюрчить, то бджілка, радісно злетівши з квітки, задзичить.
- В Лише зашехоче десь суха зелена ящірка, пробігаючи в траві і бризнуть врізнобіч з-під ніг коники-ковалі.
- Г Минуло кілька недовгих хвилин — і вони сиділи поруч над водою в гушавині дикого терника на камені.

А	Б	В	Г
☐	☐	☐	☐

4. Тире у складносурядному реченні між простими на місці пропуску має бути у реченні

- А І жмуриться вікнами наша хатина ... і шепче задумливий сад.
- Б Гримнув грім ... і задрижали у хатинці вікна.
- В Зайшла ніч ... але село ще не спало.
- Г Це були веселі гості ... і ми, діти, раділи їм, як світові.

А	Б	В	Г
☐	☐	☐	☐

5. Не треба ставити коми між частинами складносурядного речення (деякі розділові знаки у реченні пропущено) у рядку

- А Важким холодним сном спала земля а високо над нею притаїлись зорі.
- Б Чому схились раптом квіти й принишкла при землі трава?
- В Пшениця валиться йому на плече а з колосків бризкає золоте зерно.
- Г Цілий день пекло, як вогнем, сонце і в місті стояла неймовірна задуха.

А	Б	В	Г
☐	☐	☐	☐

6. Виберіть речення із прямою мовою, у якому правильно розставлено розділові знаки.

- А «Земля дає все і забирає все», — говорили стародавні орачі.
- Б «Земля — мати наша, всіх годує і пестить» — стверджували нащадки орачів.
- В Іван Франко писав про Тараса Шевченка — «Він був сином мужика і став володарем в царстві Духа».
- Г Видатний оратор Цицерон писав: «Краща у світі мета — стати хорошою людиною.»

А	Б	В	Г
☐	☐	☐	☐

Клас _____	Прізвище, ім'я _____	Дата _____	Варіант 2
------------	----------------------	------------	-----------

ЗАВДАННЯ НА ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

Установіть відповідність: до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, виберіть один правильний варіант, позначений буквою.

7. Установіть відповідність між поняттями та прикладами речень.

- 1 Складносурядне речення
- 2 Пряма мова
- 3 Репліка діалогу
- 4 Непряма мова

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А «Гідність — це мудра влада тримати себе в руках», — зазначав В. Сухомлинський.
 Б — Приз надати цьому воїнові — він гідний моєї уваги! — вигукує в захопленні темпераментний Сулейман.
 В Григорій Сковорода стверджував, що людина повинна займатися у житті тим, що найбільше відповідає її нахилам.
 Г Над Харковом метнуласть огняно-біла блискавиця і, роздерши небо, потрясала місто різким ударом розлютованого грому.
 Д Над запеченим згустком хмари гаснув золотий сніп проміння, і полями, скрадаючись, то там, то тут загойдалися присмерки.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

8. Перебудуйте і запишіть речення, замінивши пряму мову непрямою.

Андрій Малишко, розповідаючи про Сосюру, стверджував: «Він був народжений і покликаний життям для поезії».

9. Складіть і запишіть діалог (8-9 реплік, окрім етикетних формул) на тему «Бережіть здоров'я замолоду».

Клас _____	Прізвище, ім'я _____	Дата _____	Варіант 1
------------	----------------------	------------	-----------

САМОСТІЙНА РОБОТА №2 (тестові завдання)

Складнопірядне речення

ЗАВДАННЯ З ВИБОРОМ ОДНІЄЇ ПРАВИЛЬНОЇ ВІДПОВІДІ

1. Складнопірядне речення є у рядку

- А** Сизуватий колос, затиснений з обох боків списками остюків, перегойдує на тонких білих ниточках жовто-зеленаві палички квіту.
- Б** Навіть не ворухнеться біля кореня вузлате світліше стебло, а колос, викупаний сонцем, вклоняється ниві.
- В** Під іскристим півднем зелено шумить Великий шлях, упираючись широким луком у високі жита, що вже заквітували на все поле.
- Г** Нива стрепене дужими і м'якими крилами і то летить до самого обрію, то враз відкинеться назад і стихне, як пісня.

А	Б	В	Г

2. Складнопірядне речення з двома пірядними є в усіх рядках, окрім

- А** Таки справді щось казкове було в широкому привіллі, сповненому хвилюючим співом жайворонка, коли здається, що він сіє червоні зерна пшениці на невидимі чутливі струни.
- Б** Квіти стрепенулись, бо сонце, що встигло виборсатися з густої піняви хмар, жадібно накинулося на кожную їхню пелюстку.
- В** За тисячі кілометрів од рідного дому квіти не забули про рідну землю, бо Катерина їх наділила своєю пам'яттю.
- Г** Полотно, на якому намальовано квіти, зіткане з льону, що виріс на богданівській землі.

А	Б	В	Г

3. Укажіть складнопірядне речення з пірядним означальним.

- А** Навчання важке, коли не вміємо знаходити в цьому радість.
- Б** Треба навчитись навчатись і форми відпочинку й розваг обирати розумні, здатні розвинути в нас якісь здібності, що знадобляться в житті.
- В** Людина завжди була й буде всесильною й безсмертною тільки тоді, коли любов до своєї землі стане внутрішньою потребою.
- Г** І кожного разу, коли він перечитував поезії Лесі Українки, знаходив у них щось нове.

А	Б	В	Г

4. Складнопірядне речення з пірядним обставинним часу є у рядку

- А** Хлопці так жнуть, так пильнують, хапаються один наперед одного, що аж піт їм очі заливає.
- Б** Усе, що недавно таке заболочене й похмуре, раптом полегшало, повеселішало.
- В** Увечері, коли зорі цілуються, я хотів дитиною піймать на синій налигач місяць і напоїти з криниці моєї любові.
- Г** Ідеш, і слухаєш, і чуєш рідну землю, що годує тебе не тільки хлібом і медом, а й думками, піснями і звичаями.

А	Б	В	Г

5. Схеми [], → (), → (). відповідає речення

- А** І тепер, коли на тлі потемнілого неба вимальовуються косяки найдревніших ліриків світу, коли потягло розталло і розбудженими дорогами, мене кличе степ.
- Б** Йому було шкода літа, що промайнуло, сонця, що вже помітно вихолоняло, шкода було степу, котрий стихав після гомону пташиного граю.
- В** І я наллюся зеленим леготом, ячати буду щасливим лебедем у даль, що завжди в політ манила всіх тих, у кого не кволі крила.
- Г** Найбільше йому хотілося знати, як це світ стоїть, як він тримається і як різні речі склалися.

А	Б	В	Г

